

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. IV. De virtutibus moralibus infusis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

hac tanquam nihil sit aliud, inueniri; temperantia, terrenas cupiditates non reprimere, sed penitus obliuisci; fortitudinis, passiones ignorare, non vincere; iustitia, iura cum diuina mente sociari, ut seruet perpetuum cum ea sedus imitando.

9. Disputant verò Theologi, an hæc diuisio sit in diuersas species virtutis, vel solum in diuersos status ejsdem virtutis? Quæ difficultas non procedit de virtutibus exemplaribus: cum enim virtutes illæ non sint humanae, sed diuinæ, evidens est illas plusquam specie differre à nostris. Solum ergo quaritur de aliis tribus, quæ politicae, purgatoriae, & purgati animi dicuntur, an essentialiter differant, & diuidant genus virtutis, an solum accidentaliter, & penes diuersos status ejsdem virtutis?

10. Respondeo breuiter cum Caietano & aliis Thomistis, has tres virtutes, politicas, purgatorias, & purgati animi, non esse specie diuersas, sed diuersos status ejsdem virtutis, secundum diuersas perfectiones; sicut pueritia, adolescentia, & virilitas, non faciunt diuersos homines, sed diuersos status ejsdem hominis. Idem enim habitus qui initio sunt virtutes politicae, quia passiones ad medium rationis reducant (per quod homo fit animal perfectè politicum, & rectè disponitur ut bene se habeat in rebus humanis gerendis) proficiunt intantum ut passionum immoderantiam tollant, & tandem usque adeo ascendunt, ut animum omnino purgent à terrenis cupiditatibus, & passionum perturbationibus liberent.

11. Confirmatur: Omnes virtutes morales, quas habemus in via, post resurrectionem remanebunt in patria eadem specie, & aliquando eadem numero: Sed in patria omnes sunt purgati animi, in via autem ut plurimum politicae, vel ad summum purgatoriae: Igitur hæc diuisio est in diuersos status accidentales virtutis. Nec obstat quòd habeant diuersos actus: illi enim non differunt essentialiter, sed tantum accidentaliter, quia semper producuntur sub eadem ratione formali unius & ejsdem virtutis.

12. Solet etiam diuidi virtus moralis in heroicam & communem, seu vulgarem. Quæ distinctio sumpta est ex Aristotele 7. Ethicorum, ubi cum distinctisset tria circa mores fugienda, vitium, incontinentiam, feritatem; vitio ait opponi virtutem, nempe vulgarem & communiter dictam, continentiam verò incontinentiam; tandem feritati (quæ est status vitii deterrimus & immanis, quo homo in bestiam prope degenerat) virtutem heroicam, quæ siue ob excellentiam operis, siue ob circumstantiam interuenientem, quæ opus reddat difficillimum, erumpit in actum superantem communem modum operandi humanum.

Hæc etiam diuisio non est essentialis, sed duntaxat accidentalis: cum enim sit eadem virtutis communis & heroicæ ratio motiva, eadem item utriusque natura & subiectum, non est unde eas virtutes fecernamus specie, sed sufficit si statu & perfectione accidentaria distinguantur; quo pacto vir à puero perfectione essentiali non differt, sed statu intra eandem speciem vario.

DISPUTATIO IV.

De virtutibus moralibus infusis.

Ad questionem 63. Diui Thomæ.

HVC usque egimus de virtutibus moralibus acquisitis, quæ à ratione naturali dependent, & ex ejus influxu in nobis causantur: nunc disputandum est de aliis virtutibus moralibus, quæ ab aliquo alio altiori principio, scilicet Deo, causantur in nobis, & unà cum gratia habituali infunduntur; ideoque infusæ appellantur: de quibus disserit S. Thomas hic qu. 63. art. 3. & 4.

ARTICVLVS PRIMVS.

An dentur in nobis virtutes morales per se infusæ?

QUOD dentur virtutes aliqua per se infusæ, nempe Theologicæ, fides, spes, & caritas, certum & indubitatum est apud Theologos, ac definitum in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. his verbis: *In ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem.* Unde solum difficultas est & controversia inter Theologos, an præter virtutes Theologicæ, dentur etiam virtutes morales per se infusæ cum gratia sanctificante, & cum ea indissolubiler connexæ, temperantia scilicet, fortitudo, iustitia, & prudentia, quæ ab acquisitis specie & essentialiter distinguantur? Ad cujus evidentiam

Sciendum est, quòd aliqua virtus potest esse infusa dupliciter, vel per se, vel per accidens. Est infusa per se, quando ex propria natura habet ut à solo Deo effectivè producat, quia est ordinis supernaturalis & diuini. Et hoc modo caritas, & alia virtutes Theologicæ, dicuntur per se infusæ, quia à natura nulla sunt indita principia quibus acquirantur. Dicitur autem virtus infusa per accidens, quando ex propria natura habet ut possit per actus nostros acquiri, & tamen per accidens, ex aliqua dispensatione diuina, alicui infunditur: & hoc pacto dicuntur infusæ Primo Parenti, & etiam Christo Domino, virtutes ex genere suo acquisibiles. Prasens ergo difficultas non procedit de virtutibus hoc secundo modo infusis, sed de virtutibus moralibus infusis per se, seu quæ de se, & ex natura sua petunt à Deo infundi. Has enim negant Scotus, & ejus Discipuli; admittunt verò ceteri Theologi, cum S. Thoma hic art. 3. Scoti sententiam, ut erroneam, vel temerariam, aut saltem ut omnino improbabilem, post definitionem Clementis V. in Concilio Viennensi, rejicientes.

S. I.

*Conclusio affirmativa statuitur, & auctoritate
Scripturae, SS. Patrum, & Concilii
Viennensis firmatur.*

2. **D**ico igitur, necessario admittendas esse virtutes morales per se infusas.
- Probatum primò ex Scriptura: dicitur enim Sapient. 8. *Sobrietatem & prudentiam docet (supple divina sapientia) & iustitiam, & virtutem, quibus nihil est melius in vita hominibus.* Et infra: *Scivi quoniam aliter non possum esse continens, nisi Deus det.* Sed quod Deus docet, & dat, habetur solum per infusionem à Deo: Ergo datur in nobis aliqua sobrietas, seu temperantia, prudentia, iustitia, & fortitudo (quæ sunt virtutes morales & cardinales) infusa à Deo, subindeque virtutes morales infusa necessario admittendæ sunt. Unde Glossa ibidem ait: *Has autem virtutes nemo habet, nisi cui omnium virtutum origo Deus contulit.*
- Hoc idem confirmat Thomista ex pluribus aliis Scripturae testimoniis: Sapient. 7. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilem honestatem, secundum Glossam, intelliguntur virtutes, quæ circa bonum honestum versantur.* Item ad Galat. 5. fructus Spiritus Sancti dicuntur *gaudium, pax, benignitas, mansuetudo, continentia, castitas, &c.* quæ sunt veræ virtutes morales; dicuntur verò fructus Spiritus Sancti, quia ab eo specialiter infunduntur.
3. Favent etiam SS. Patres: Augustinus enim tract. 8. in 1. Epist. Joannis, asserit pietatem, castitatem, modestiam, sobrietatem, & similes virtutes, quæ non possunt esse nisi morales, residere in anima iusti, tanquam exercitum cui Christus imperat, & quibus utitur ut ministris, cum incipit in nobis habitare per gratiam. Gregorius verò homil. 5. in Ezechiel. hæc scribit: *Potest mobilitas spiritus aliter intelligi: in Sanctorum quippe cordibus juxta quasdam virtutes semper permanet, juxta quasdam verò recessurus venit, & venturus recedit. In fide enim, spe, atque charitate, & in aliis bonis, sine quibus ad caelestem patriam non potest venire sicut est humilitas, castitas, iustitia, misericordia, perfectorum corda non deserit; in prophetia verò virtute, doctrina facundia, miraculorum exhibitione, electis suis aliquando adest, aliquando se subtrahit.* Quibus verbis aperte docet Spiritum Sanctum habitare in cordibus nostris, & in anima permanere, non solum ratione charitatis, sed etiam per humilitatem, castitatem, iustitiam, & misericordiam, quæ sunt virtutes morales, subindeque virtutes morales à Spiritu Sancto nobis infusas, unà cum gratia sanctificante, agnoscit.
4. Nec valet quod ait Vazquez, omnia illa loca intelligi posse de virtutibus acquisitis. Nam contra est, quod virtutes acquisitæ non veniunt cum sapientia, non dicuntur fructus Spiritus Sancti, non semper comitantur justos, non necessariæ sunt ad vitam æternam, nec per eas dicitur Christus vel Spiritus Sanctus in nobis habitare. Denique alia encomia virtutum moralium, quæ in Scriptura & Patribus habentur, non possunt acquisitis adaptari.
5. Accedit auctoritas Concilii Viennensis, ubi

A Clemens V. qui Concilio præerat, postquam retulit diversas Doctorum opiniones circa infusionem habitum quæ fit in Baptismo, sic ait: *Nos attendentes generalem efficaciam moris Christi, quæ per Baptismum applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem quæ dicit tam parvulis quam adultis conferri in Baptismo informantem gratiam & virtutes, tanquam probabiliorum, & dictis Sanctorum, & Doctorum modernorum Theologia magis consonam, & concordem, Sacro approbante Concilio, duximus seligendam.* Quibus verbis Concilium nostram opinionem eligit ut probabiliorum, & dictis Sanctorum Patrum, & Theologorum magis consonam.

Nec dici potest, quod cum Concilium præfert sententiam, quæ docet in Baptismo gratiam & virtutes infundi, loquatur solum de virtutibus Theologicis, non de moralibus. Nam Pontificis mens (ut fatetur Vazquez) fuit definire questionem quam Innocentius III. in Concilio Lateranensi indecisi relinquerat: Sed questio illa erat non solum de virtutibus Theologicis, sed etiam de moralibus: Ergo &c. Minor probatur ex verbis Innocentij, nam in cap. *Majores*, sic habet. *Illud verò quod opposites (id est hæretici) inducunt: fidem, aut charitatem, aliasque virtutes parvulis, supote non consentientibus, non infundi, à plerisque non conceditur absolute, cum propter hoc inter Doctores Theologos questio referatur.* Si autem solum fuisset controversia de virtutibus Theologicis, postquam Pontifex dixit, *fidem, aut charitatem*, non debuisset subdere, *aliasque virtutes*, in numero plurali, quia præter illas duas virtutes Theologicas, est tantum una alia, nimirum spes: Ergo &c.

Confirmatur: Clemens qui præfuit Concilio Viennensi, verbis illis, *dictis Sanctorum, ac modernorum Theologia Doctorum magis consonam*, significat se loqui de controversia quæ suo tempore extabat inter Theologos: At certum est eo tempore, nimirum circa annum 1311. quo Concilium Viennense celebratum est, fuisse maximam inter Theologos dissensionem, & controversiam de infusione virtutum moralium, Scoticis illam negantibus, affirmantibus verò Thomistis, qui semper pro veritate acriter decertarunt: Ergo Concilium intendit, quod non solum virtutes Theologicas, sed etiam morales infunduntur à Deo parvulis in Baptismo unà cum gratia sanctificante. Unde Catechismus Romanus hanc Concilii Viennensis definitionem sequutus, parte 2. cap. 2. §. 1. numerans effectus Baptismi, qui cum gratia tribuuntur, sic ait: *Huius additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ cum gratia divinius infunduntur.*

S. II.

Rationibus Theologicis eadem veritas suadetur.

VARIÆ à Caetano, & aliis Thomistis adduci solent rationes Theologicae, ad probandum necessario admittendas esse virtutes morales per se infusas.

Prima sic potest proponi: Homo constitutus per gratiam in esse supernaturali, non minus debet esse perfectus in operando modo supernaturali, quam in ordine naturæ in operando modo naturali; gratia enim in suo ordine non minor debetur perfectio, quam in suo debetur natura:

turæ: Sed in ordine naturæ perficitur homo non solum circa finem ultimum, quod habet à naturali synderesi, naturalique rectitudine voluntatis, sed etiam circa fines non ultimos, quod habet per virtutes morales acquisitas: Ergo similiter in ordine supernaturali utramque perfectionem habere debet, subindeque ordini gratiæ debentur non solum virtutes Theologicæ, quibus homo perficitur & ordinatur ad beatitudinem supernaturalem, sed etiam virtutes morales infusæ, quibus in ordine supernaturali perficitur in ordine ad media quæ ad illam conducunt. Virtutes enim morales acquisitæ, cum sint ordinis naturalis, & à prudentia naturali reguntur, nec finem supernaturalem, nec media ad illum conducentia valent attingere.

7. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Natura humana v. g. est radix omnis perfectionis quæ sibi debetur, sive circa finem, sive circa media, idèdque nulla est virtus acquisita, quæ non sit aliquo modo à tali natura, mediante dictamine prudentiæ, & influxu rationis: Ergo similiter gratia debet esse radix omnis perfectionis, omnique virtutis sibi debita; aliàs ista erit sibi minùs sufficiens, illiusque ope indigebit: Cum igitur gratiæ debeantur non solum virtutes perficientes hominem circa ultimum finem supernaturalem, quæ sunt virtutes Theologicæ, sed etiam perficientes circa media, quæ sunt virtutes morales, debent omnes ab ipsa gratia oriri, atque aded, præter virtutes Theologicas, admitti debent virtutes morales supernaturales, & infusæ.

Respondent primò Adversarij, virtutes morales acquisitas sufficienter elevari per imperium charitatis ad attingenda media supernaturalia, necessaria pro obtinendo fine supernaturali, subindeque virtutes morales infusæ ad hoc non esse necessarias, nec ordini gratiæ debitas.

Sed contra primò: Licet per imperium charitatis virtutes morales acquisitæ eleventur ad finem supernaturalem, ad illum tamen eleventur ut quid improportionatum, & inferioris ordinis, tantumque eis imperat charitas, ut extraneis ministris, & alienis instrumentis: Ergo nisi dentur virtutes morales infusæ, ex propria natura aptæ naturæ charitati inservire, & operari propter ejus finem, non manebit supernaturalis ordo perfectus.

Contra secundò: Licet charitas det virtutibus moralibus acquisitis relationem ad finem ultimum, tanquam ad finem extrinsecum, non tamen immutat earum objecta, neque facit ut attingant in nostris operationibus medium quod ratio supernaturalis constituit, quod est bonum supernaturale honestum; aliàs tales virtutes non modò quoad relationem charitatis, sed etiam quoad tendentiam ad objectum, & secundum suam substantiam, essent supernaturales: Ergo ex eo quòd charitas imperet virtutibus moralibus acquisitis, non tollitur necessitas virtutum moralium infusarum, quibus medium supernaturale attingatur.

6. Tertio: Ut virtus acquisita, v. g. fortitudo, possit imperari à charitate, debet priùs naturæ imperari à fortitudine infusa, ita ut hoc imperium sit dispositio ad illud: cum enim virtus acquisita, & ejus actus sint infimum in ordine morali, & virtus charitatis supremum, nequit ab illis ad hujus imperium perveniri, nisi per

Tom. III.

A aliquod medium, quod est virtus moralis infusa. Congruitque hoc ordini divinæ providentiæ, quæ infima movet per media, & hæc per superiora. Deficiente ergo virtute morali infusa, non posset motio charitatis ad acquisitam pertingere, neque ejus actum meritorium reddere; ut expresse docet S. Thomas qu. de virtutibus art. 10. ad 4. his verbis: *Cum nullum meritum sit sine charitate, actus virtutis acquisita non potest esse meritorius sine charitate. Cum charitate autem simul infunduntur alia virtutes: unde actus virtutis acquisita non potest esse meritorius, nisi mediante virtute infusa: nam virtus ordinata in finem inferiorem, non facit actum ordinatum ad finem superiorem, nisi mediante virtute superiori.*

Respondent secundò Adversarij, ad attingenda media supernaturalia sufficere Spiritus Sancti dona.

Sed contra: Dona Spiritus Sancti ponuntur solum ad operandum modo extraordinario, etiam intra ordinem supernaturalem, ex instinctu scilicet & motione speciali Spiritus Sancti, ut dicemus in ultima disputatione: Ergo præter dona admitti debent virtutes morales infusæ, ad operandum modo ordinario intra ordinem supernaturalem.

Secunda ratio est quam D. Thomas hic art. 3. assignat. Virtutes Theologicæ se habent in ordine gratiæ, sicut se habent synderesis & appetitus naturalis beatitudinis in ordine naturæ; nam sicut per hæc principia naturalia ordinatur creatura intellectualis ad finem naturalem, sic per virtutes Theologicas ordinatur ad finem supernaturalem: Sed ex efficacia horum principiorum naturalium habentur virtutes morales ordinis naturalis, ac proinde acquisitæ, ut communiter conceditur: Ergo cum non sit minor efficacia virtutum Theologicarum, ex illis procedunt virtutes morales ejusdem ordinis, in eodem instanti cum ipsis infusæ; quicquid enim est in nobis ordinis supernaturalis, debet à Deo ut auctore supernaturali produci, ac nobis infundi.

11. Tertia ratio: Tot debent poni potentia & habitus, quot sunt objecta formaliter distincta: Sed in materia morali, circa quam versantur virtutes morales, dari potest duplex objectum formaliter diversum, unum naturale, & aliud supernaturale: Ergo etiam distingui debent duo genera virtutum moralium, & præter naturales & acquisitas, admitti alia, quæ sint supernaturales & infusæ. Major constat: unitas enim & distinctio specifica potentiarum & habituum sumitur ex unitate & distinctione objectorum formalium, ut docetur in Philosophia. Minor verò suadetur: Objectum formale virtutis moralis est medium per prudentiam & rectam rationem in passionibus & operationibus humanis constitutum: Sed tale medium potest esse duplex, naturale scilicet, & supernaturale: Ergo & objectum formale virtutum moralium. Minor probatur: nam si prudentia innixa principiis practicis naturalibus, per synderesim cognitis, dicitur & constituat tale medium, illud erit naturale; supernaturale verò, si constituitur à prudentia supernaturali & infusa, quæ innititur virtuti Theologicæ fidei; hæc enim se habet in ordine supernaturali ut synderesis.

Potest hoc variis exemplis illustrari & declarari. Primum est in materia temperantiæ;

V

moderatio enim passionum & delectationum A
 gustus & tactus, quæ est medium hujus virtutis, vel potest elici ut expedit ad rectum usum rationis naturalis, & vitam corporalem, secundum regulam naturalis rationis, & sic est objectum naturale; vel prout expedit ad supernaturalem vitam gratiæ, secundum regulas fidei & prudentiæ infusæ, quæ multoties petunt majorem parcitatem, aut etiam omnimodam abstinenciam, adversam sanitati corporali, sive ad liberius Deo vacandum, sive ad satisfaciendum pro peccatis, sive ad corporis castigationem, & subjectionem carnis ad spiritum; & sub hac ratione est objectum supernaturale. Similiter æqualitas in operationibus ad alterum, quæ est medium virtutis justitiæ, vel potest fieri inter homines, ut sunt cives humanæ civitatis, hujus universi, vitæ & ratione naturali præditi, inter quos debet servari humana societas & pax; & hoc modo est medium naturale specificans justitiam acquisitam: vel potest fieri inter homines, quatenus sunt cives Sanctorum, & domestici Dei, præditi supernaturali lumine, & capaces beatitudinis æternæ, inter quos debet altiori ratione pax & societas conservari, & hoc pacto est medium supernaturale, & objectum justitiæ infusæ. Idem proportionaliter de fortitudine dicendum est: nam si habeat firmare appetitum contra mortis pericula in bono naturali, & in ea mensura, quam ratio naturalis servandam esse dicit, constituetur objectum fortitudinis acquisitæ; ut si quis pro defensione patriæ firmus maneat contra pericula mortis: si verò firmet in bono supernaturali, ut contingit in martyrio, in quo pro defensione fidei Christianæ Martyres sustinent mortem, erit objectum fortitudinis infusæ.

12. Quarta ratio: Ubi est diversum esse, & diversa vita, ibi sunt diversæ operationes, & diversæ virtutes: Sed homo per gratiam habet diversum esse, scilicet divinum, & diversam vitam etiam moralem, nempe divinam & supernaturalem: Ergo in ordine gratiæ dantur diversæ operationes, & diversæ virtutes, non solum Theologicæ, sed etiam morales.

13. Ultima ratio: Datur prudentia infusa: Ergo dantur etiam aliæ virtutes morales per se infusæ. Consequentia patet: requiritur enim necessarii virtus in appetitu, proportionata ad illud eligendum & exequendum quod prudentia dicitur. Antecedens verò probatur: Licet enim per fidem & Theologiam cognoscatur in universali, & speculative, medium in passionibus & actionibus humanis servandum, in ordine ad finem & beatitudinem supernaturalem; illæ tamen non sufficiunt ad dictandum tale medium in particulari hæc & nunc esse eligendum, ut operatio sit recta, & fini supernaturali accommodata; & multò minùs ad judicandum practicè per modum imperij, tale medium esse executioni mandandum: Ergo ad hæc munera obeunda, prudentia infusa & supernaturalis necessarii admittenda est.

S. II.

Solvuntur objectiones.

14. **O**BJECIES primò: Habitus virtutis ponitur ad tribuendum potentiæ facilitatem respectu actus: Sed homo per infusionem gra-

tia non recipit hanc facilitatem, cum non minus difficilè operetur bonum, quàm si gratiam non recepisset, ut experienciâ patet; peccatores enim operibus vitiosis assuefacti, quando convertuntur, & gratiam consequuntur, operantur cum magna difficultate, & renisu appetitus sensitivi, opera vitiosa, donec per illorum exercitium virtutes acquirant: Ergo in justificatione non infunduntur illis habitus virtutum moralium, unà cum gratia sanctificante.

Confirmatur: Signum virtutis est operari cum delectatione: Sed peccator qui in justificatione recipit gratiam, non statim cum delectatione elicit actus virtutum moralium: Ergo non recipit cum ea virtutes morales.

15. Ad objectionem respondeo, distinguendo Majorem: Habitus virtutis ponitur ad tribuendam potentiæ facilitatem, intrinsicam consistentem in complemento & ultima perfectione potentiæ operativæ, concedo Majorem: facilitatem extrinsecam, quæ provenit ex remotione impedimentorum, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Homo per infusionem gratiæ non recipit facilitatem ad operandum, extrinsecam, concedo Minorem: intrinsecam, nego Minorem, & Consequentiam.

Explicatur solutio: Duplex dari potest facilitas respectu alicujus actus; alia per se & intrinseca, quæ consistit in eo quod principium elicitivum talis actus sit sufficienter proportionatum & completum respectu illius: alia extrinseca, quæ provenit ex remotione impedimentorum, aut indispositionum, quæ etiam existente perfecto & completo prædicto principio, impediunt vel reddunt difficile exercitium operationis. Virtus ergo sive acquisita, sive infusa, tribuit primam facilitatem, quia essentialiter habet complere potentiam elicitivam actus: secundam verò tribuit virtus acquisita, non formaliter, quasi ipsa sit ablativum impedimentorum, sed concomitantè, quia requirit ad sui generationem exercitium multorum actuum, per quos illa impedimenta tolluntur. Ex quo patet cur in peccatoribus de novo convertis & justificatis exercitium bonorum operum sit laboriosum, illique cum magna difficultate, & renisu appetitus sensitivi operentur; quia nempe per virtutes infusas, unà cum gratia sanctificante in justificatione receptas, non fuerunt sublata impedimenta extrinseca, quæ bonorum operum exercitium laboriosum & difficile reddunt; hæc enim non tolluntur, nisi per actus virtutum sæpiùs repetitos.

17. Ad confirmationem respondet D. Thomas qu. de virtutibus art. 10. ad 15. quod quia à principio virtus infusa non semper ita tollit sensum passionum, sicut virtus acquisita, propter hoc à principio non ita delectabiliter operatur. Non tamen hoc est contra rationem virtutis; quia quandoque ad virtutem sufficit sine tristitia operari: nec requiritur quod delectabiliter operetur propter molestias quas sentit, sicut Philosophus dicit 3. Ethic. quod foris sufficit sine tristitia operari. Neque quælibet tristitia contrariatur virtuti infusæ, sed ea tantum quæ graviter adversatur rationi & legi Dei.

18. Objicies secundò: Virtus per se infusa debet habere objectum & motivum intrinsecum supernaturale: Sed motivum intrinsecum temperantiæ v. g. non potest esse supernaturale: Ergo

neque ipsa virtus. Major patet: virtus enim per se infusa, est quoad substantiam supernaturalem; virtus autem supernaturalis quoad substantiam, debet habere obiectum & motivum intrinsecum supernaturale. Minor etiam manifesta videtur: Nam motivum intrinsecum temperantiae est mediocritas in cibo & potu: Sed hæc non excedit ordinem naturæ, sicut nec materia in qua reperitur: Ergo &c.

19. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem distinguo Minorem: Mediocritas ut constituta per prudentiam naturalem, & in ordine ad finem naturalem, non excedit ordinem naturæ, concedo Minorem: ut constituta per prudentiam infusam, & in ordine ad finem supernaturalem, nego Minorem, & Consequentiam.

20. Objicies tertio: Si virtutes cum gratia infunderentur, expellerent à justificato vitia præexistentia; contraria enim non possunt esse simul, sed mutuo se expellunt: At hoc est contra manifestam experientiam; videmus enim recenter justificatos manere per aliquod tempus ita vitiis affectos, proclivesque ad peccandum, sicut antea: Ergo &c.

21. Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cujus probationem dicendum cum S. Thoma in 4. dist. 14. qu. 2. ar. 2. ad 4. vitia non habere formalem oppositionem cum virtutibus infusis: Tum quia opponuntur formaliter virtutibus acquisitis; uni verò unum tantum est contrarium, ut ait Aristoteles 1. de cælo cap. 2. Tum etiam quia oppositio formalis non reperitur nisi inter ea quæ sunt ejusdem generis: vitia autem non sunt ejusdem generis cum virtutibus infusis, cum vitia sint ordinis naturalis, virtutes verò infusæ supernaturales; & naturalia ac supernaturalia non solum differant genere proximo, sed etiam remoto, ut plures gravissimi Theologi docent. Unde nihil mirum si vitia adhuc remaneant, introductis virtutibus infusis.

22. Addit idem S. Doctor quæst. 1. de virtutibus art. 10. ad 16. *In eo qui habet habitum intemperantiae, cum contritur, non remanet cum virtute temperantiae infusa habitus intemperantiae, in ratione habitus, sed in via corruptionis, quasi dispositio quedam: dispositio autem non contritur habitus perfectio. De quo fufius in tractatu de vitiis & peccatis.*

9. III. Corollaria precedentis doctrina.

22. **E**X dictis inferes primò, virtutes morales per se infusas distingui specie ab acquisitis: respiciunt enim obiecta formaliter diversa, ut in secunda ratione ostendimus, & declarat D. Thomas qu. 1. de virtut. art. 10. ad 8. his verbis: *Temperantia infusa & acquisita conveniunt in materia, utraque enim est circa delectabilia tactus, sed non conveniunt in forma effectus, vel actus: licet enim utraque quaerat medium, tamen aliâ ratione quaerit medium temperantia infusa, quam temperantia acquisita: nam temperantia infusa exquirat medium, secundum ratione legis divinae, quæ accipiuntur ex ordine ad ultimum finem: temperantia autem acquisita accipit medium secundum inferiores rationes in ordine ad bonum presentis vite.*

23. Inferes secundò, virtutes morales infusas infundi simul cum gratia sanctificante in instanti justificationis: tum quia suat proprietates gra-

tiz: tum etiam quia cum homo in eo instanti constituatur in esse & vita supernaturali, debent ei ex tunc conferri principia ad omnes operationes hujus ordinis, subindeque non solum virtutes Theologicæ, sed etiam morales infusæ. Adde quod in instanti justificationis totus homo interiùs sanctificari & renovari debet, tam secundum animam, quam secundum potentias; omnique gratiæ suppellectili exornari: sicut autem anima ornatur per gratiam sanctificantem, sic potentia per omnes virtutes, atque adeò debent hæc simul cum illa infundi. Unde D. Thomas infra quæstione 65. articulo 3. in corp. *Oportet quod cum charitate simul infundantur omnes virtutes morales, quibus homo perficit singula genera bonorum operum.*

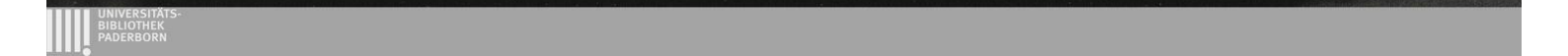
24. Inferes tertio, in quolibet justo tot ad minus dati virtutes morales infusas, quot acquisitas: eadem enim materiæ, quæ ut regulatæ per rationem, & prudentiam naturalem, sunt obiecta virtutum moralium acquisitarum, ut regulatæ per rationem supernaturalem, & prudentiam infusam, sunt obiecta formalia virtutum moralium infusarum.

25. Quæres, utrum per actus virtutum infusarum frequentatos generetur aliquis habitus? Respondeo negativè. Etenim vel talis habitus esset ejusdem speciei cum infuso? & hoc non, quia duo accidentia solo numero distincta nequeunt esse in eodem subjecto, saltem naturaliter: vel esset diversæ speciei? & hoc etiam dici non potest, quia actus generant habitus sibi similes; adeoque cum actus virtutum infusarum sint intrinsecè & essentialiter supernaturales, non poterunt generare habitum naturalem, & diversæ speciei. Fateor tamen, hoc ipso quod aliquis frequentat actus virtutum infusarum, ipsum disponi & facilitari, ut circa eandem materiam possit ex motivo naturali operari per virtutem acquisitam; ideòque ex uno motivo facile transire ad aliud, & virtutem acquisitam circa eandem materiam generare. Ex quo facile intelliges id quod habet S. Thom. qu. 17. de verit. art. 1. ad 4. secundo locò positum, nimirum per actus charitatis, & aliarum virtutum infusarum, gigni habitum: tum enim vult quòd formaliter per illos actus generetur, sed dispositivè solum, quatenus per frequentationem actuum ex motivo supernaturali, facilitari quis potest circa talem materiam, ut sub motivo naturali in illam feratur: sic enim credens per fidem infusam, & ex motivo supernaturali, res ab Ecclesia propositas, facilitatur ad eas credendas ex motivo fidei humanæ, purè quia sic à parentibus accepit.

ARTICVLVS II.

An virtutes morales infuse, quæ sunt circa passiones, in appetitu sensitivo subjectentur?

26. **C**ERTVM est virtutes morales infusas, quæ versantur circa actiones quæ sunt ad alterum, ut justitiam, & partes ejus, in sola voluntate recipi; appetitus enim sensitivus, ob suam materialitatem, potest tantum attingere bonum proprium, non autem bonum alienum, maxime si sit supernaturale. Unde præfens disti-

cultas reducitur ad virtutes morales infusas, A
quæ sunt circa passiones, quales sunt fortitudo,
& temperantia, & aliæ virtutes eis annexæ. Ra-
tio verò dubitandi est, quia virtutes morales
infusæ sunt supernaturales quoad substantiam:
Sed virtutes supernaturales quoad substantiam
non videntur posse subjectari in appetitu sen-
sitivo; quia quod in eo recipitur debet esse mate-
riale, virtutes autem supernaturales immateria-
les sunt, cum supernaturalitas sit supra totum
genus corporeum, & omnia hujus generis ac-
cidentia: Ergo virtutes morales infusæ, quæ
sunt circa passiones, non possunt subjectari in
appetitu sensitivo. Nihilominus

27. Dico, virtutes morales infusas, quæ versan- B
tur circa passiones, ut fortitudinem & tempe-
rantiam, cum earum partibus, in appetitu sen-
sitivo, non verò in voluntate subjectari. Ita ex-
pressè docet D. Thomas variis in locis: nam in-
fra qu. 8. art. 3. assignans subjectum omnium
virtutum moralium, quæ erant in statu iustitiæ
originalis, ac proinde tam supernaturalium
quam naturalium, sic ait: *Sunt autem quatuor
potentia anima, qua possunt esse subiecta virtu-
rum, scilicet ratio in qua est prudentia, volun-
tas in qua est iustitia, irascibilis in qua est forti-
tudo, concupiscibilis, in qua est temperantia.* Idem
docet quæst. de virtutibus art. 10. ad 11. ubi dicit
quod fortitudo & temperantia, virtutes infusæ,
sunt in appetitu sensitivo. Cum enim sibi obje-
cisset, virtutem infusam ex Augustino esse bo-
nam mentis qualitatem, ac proinde debere sub-
jectari in parte rationali, sic respondet: *Irasci-
bilis & concupiscibilis, accipiunt nomen ratio-
nis, vel rationalis, in quantum participant ali-
qualiter rationem, in quantum obediunt ei: Illa
ergo secundum eundem modum accipiunt nomen
mentis, prout obediunt menti, ut verum sit quod
Augustinus dicit, quod virtus infusa est bona
qualitas mentis.* Igitur manifestum est, juxta D.
Thomæ doctrinam, fortitudinem & temperan-
tiam infusam, in appetitu irascibili & concu-
piscibili subjectari.

28. Ratio etiam id suadet: In ea enim potentia D
subjectantur virtutes, cujus sunt actus proprii
illarum; nam virtutes dantur potentia operati-
væ, quando non est naturaliter rectificata, in
ordine ad proprios actus, seu ut tales actus ab
ea procedant omnino perfecti: Sed actus virtu-
tum moralium infusarum, quæ versantur per se
primò circa passiones, sunt actus proprii appe-
titus sensitivi, cum sint passiones moderatæ talis
appetitûs secundum prudentiam infusam, ut
moderata audacia, moderatus timor &c. hæc
quippe passiones moderatæ ex motivo superna-
turali, ac ita rectificatæ in ordine gratiæ, sunt
actus virtutum moralium infusarum; moderatæ
verò ex motivo naturali, ac ita rectificatæ tan-
tùm in ordine nature, sunt actus virtutum mor-
alium acquisitarum: Ergo virtutes morales in-
fusæ, quæ versantur per se primò circa passiones,
ut fortitudo, & temperantia, cum earum par-
tibus, subjectantur in appetitu sensitivo.

29. Ad rationem verò dubitandi, initio proposi-
tam, dupliciter responderi potest: Primò cum
Salmanticensibus, virtutes morales infusæ esse
corporeas, subindeque in appetitu sensitivo pos-
se subjectari. Nec obstat quod virtutes illæ sint
supernaturales; corporeum enim non excludi-
tur secundum se totum à ratione supernaturali-
tatis, ut patet in modo præsentia corporis

Christi ad species sacramentales, qui est verè
corporeus, utpote receptus in corpore, & ab eo
dependens, & tamen nullus dicere audebit mo-
dum illum esse naturalem. Similiter unio quæ tale
corpus in triduo mortis mansit Verbo hypostati-
cè unitum, prout ex parte corporis se tenebat,
fuit quid corporeum, propter similem rationem
dependentia à corpore; & tamen, cum esset
ordinis hypostatici, non solum ordinem natu-
ræ, sed etiam gratiæ excedebat: Igitur propter
solum corporeitatem non debet aliquid à super-
naturali ordine excludi. Neque etiam est contra
rationem rei corporeæ, excedere in perfectio-
ne aliquam rem spiritualementem: quia licet spiritua-
le ex parte subjecti corporeum excedat, istud
tamen per ordinem ad terminum, vel objectum
quod respicit, ita dignificari, & elevari potest,
ut simpliciter sit nobilius, nullique creatæ vel
creabili substantiæ debeatur, in quo ratio su-
pernaturalitatis consistit.

Hæc solutio & doctrina probabilitate non
caret: plures tamen paritur difficultates & in-
stantias, ex eo præsertim quod virtutes infusæ
sint proprietates gratiæ sanctificantis, subin-
deque ejus naturam sapere debeant; unde cum
gratia sit qualitas immaterialis & spiritualis
quoad substantiam, idem de virtutibus infusis
videretur dicendum. Quare

30. Secundo, & fortè meliùs responderetur, vir-
tutes infusæ appetitui sensitivo esse formaliter
imateriales, & corporeas tantùm eminenter,
& ut quo. Sicut enim anima rationalis est for-
maliter spiritualis, & simul corporea ut quo,
& virtualiter, quia sub ratione altiori confert
effectum formalem formæ corporeæ: ita simili-
ter, quia virtutes infusæ appetitui sensitivo, sub
eminentiori ratione participationis divinæ su-
pernaturalitatis cõferunt suum effectum forma-
lem, qui quantum ad aliquid non excedit pro-
portionem virtutis corporeæ (scilicet inclinare
ad medium in passionibus; ad quod inclinant
etiam virtutes acquisitæ, quamvis longè diverso
modo, quia istæ ad illud ut naturale purè, vir-
tutes verò infusæ ad idem ut supernaturale in-
clinant) sunt formaliter immateriales, & simul
corporeæ virtualiter, & ut quo: unde quæ spi-
rituales formaliter, dicuntur habitudinem ad præ-
dictum medium, ut supernaturale & proportio-
natum fini ultimo supernaturali; quatenus verò
corporeæ ut quo, respiciunt potentiam cor-
poream, eamque perficiunt in ordine ad illud
quod pertinet ad objectum proprium ipsius, &
in appetitu sensitivo subjectantur: sicut anima
rationalis, ex eo quod est corporea ut quo, &
virtualiter, dicitur habitudinem ad materiam, tan-
quam ad proprium subjectum informationis,
quamvis ab ea non dependeat, secundum suum
esse, ex eo quod est subsistens.

DISPUTATIO V.

De proprietatibus virtutum.

Ad quæst. 64. & tres sequentes.

QUATVOR hic explicat D. Thomas vir-
tutum proprietates. Prima est, quod
consistunt in medio: secunda, quod sunt in-